

Nyhetsbrev om EU-rätt nummer 3 2020

Innehåll

INLEDNING	2
AVGÖRANDE I SVENSKA DOMSTOLAR, M.M.....	3
Immaterialrätt	3
Det upphovsrättsliga skyddet för järnrörsfilmen gäller före det allmänna skyddet för informationsfriheten.....	3
Processrätt.....	4
Högsta domstolen undanröjer med hänvisning till artikel 47 i EU-stadgan hovrättsdom efter försvarares intressekonflikt	4
Straffrätt	4
Fängelseförhållandena i Rumänien inte grund för att vägra överlämnande för straffverkställighet enligt en europeisk arresteringsorder, när en försäkran rörande fängelseförhållandena lämnats	4
Offentlig upphandling	5
Förlängd avtalsspärr i mål om överprövning av offentlig upphandling borde ha upphävts för produktgrupper som inte omfattats av överklagandet	5
EU-DOMSTOLEN.....	6
Avgöranden rörande Sverige	6
Uthyrning av bilar utrustade med radiomottagare utgör inte en överföring till allmänheten som medför att upphovsrättslig ersättning ska betalas	6
Förslag till avgöranden rörande Sverige	8
Institutionell rätt och allmänna principer	8
EU-domstolen avvisar polsk domstols begäran om förhandsavgörande eftersom det inte framgick att ett svar på frågan var nödvändigt för att den polska domstolen skulle kunna avgöra målet	8
Kroatisk domstol skyldig att pröva huruvida isländsk medborgare riskerar att utsättas för dödsstraff, tortyr eller grym eller omänsklig behandling vid utlämning till Ryssland	8
Processrätt.....	10
Skatterätt.....	10
Effektivitetsprincipen hindrade ungerskt räntevillkor för återbetalning av felaktigt uttagen mervärdesskatt.....	10
Konkurrensrätt m.m.....	11
Portugisisk preskriptionsregel enligt vilken ränta på otillåtet stöd skulle vara preskriberad fick inte tillämpas	11
Inre marknaden och fri rörlighet	13
Fransk domstol skyldig att enligt effektivitetsprincipen åsidosätta rättskraftsregel, när den skulle medföra att förfarandefel i hanteringen av utstationerade arbetstagare inte var möjligt att rätta till.....	13

Inrikes och rättsligt samarbete	15
Nationell domstol skyldig att pröva om ofullständiga resehandlingar är ett rimligt skäl att neka ombordstigning – friskrivningsklausul därom får inte tillämpas.....	15
Informationssamhället	17
Arbetsrätt	17
Homofobiska uttalanden utgör diskriminering i arbetslivet när de uttalas av en person som kan uppfattas ha ett avgörande inflytande på en arbetsgivares anställningspolitik	17
Konsumenträtt.....	18
Migrationsrätt	19
Polen, Tjeckien och Ungern fälls för fördragsbrott för att ha underlåtit att ta emot asylsökande för tillfällig omplacering	19
Miljö rätt	19
EU-RÄTTEN I SVENSKA JURIDISKA TIDSKRIFTER	20
NYA MÅL.....	20
DET HÄNDER I EU-DOMSTOLEN	20
FRÅN LAGSTIFTNINGSSARBETET	20
Sverige.....	20
Kompletteringar till nya EU-regler om aktieägares rättigheter - Prop. 2019/20:116	20
Bilateralt avtal mellan Europeiska unionen och Amerikas förenta stater om tillsynsregler för försäkring och återförsäkring - Prop. 2019/20:111	20
En mer ändamålsenlig dataskyddsreglering för studiestödsverksamheten - Prop. 2019/20:113	21
Sekretess till skydd för enskilda som lämnat stödförklaringar enligt EU:s nya förordning om det europeiska medborgarinitiativet - Prop. 2019/20:102	21
Kompletterande bestämmelser till EU:s plattformsförordning – Lagrådsremiss	22
Mer likabehandling och ett stärkt skydd vid utstationering - Prop. 2019/20:150	22
Genomförande av EU-direktiv på avfallsområdet - Prop. 2019/20:156	22
Skärpta regler avseende hanteringen av sprängämnesprekursorer - Prop. 2019/20:154	23

INLEDNING

Välkommen till ett nytt nummer av Nyhetsbrevet, det andra i coronapandemins tid. Även om det förekommit en del rapporter i media om inställda rättegångar, kan det konstateras att så här långt förefaller verksamheten i domstolar och på andra juristarbetsplatser upprätthållas tämligen väl. Från EU-domstolen rapporteras att man sedan den 16 mars gått över till att helt arbeta på distans – mer om detta i ett [pressmeddelande](#) från den 3 april – där det bl.a. berättas att domstolens nye generaladvokat Jean Richard de la Tour blivit den förste att lämna den högtidliga försäkran som följer med uppdraget genom videokonferens, vilket nämns i det

[pressmeddelande](#) som lämnats i saken. Vidare kan meddelas att domstolen och tribunalen avser att återuppta sina muntliga förhandlingar från den 25 maj 2020.

Från EU-domstolen rapporteras, för svensk del, att Högsta domstolen fått svar på sin begäran om förhandsavgörande i målet rörande upphovsrättsliga aspekter av uthyrning av bilar med radiomottagare. Situationen för domstolarna i Polen fortsätter att generera principiellt intressanta avgöranden. Denna gång i form av ett beslut om avvisning av en begäran om förhandsavgörande från Polsk domstol, rapporterat under Institutionell rätt och allmänna principer. Från svensk horisont rapporteras bl.a., under Immaterialrätt, om Högsta domstolens avgörande i målet "Mobilfilmen", en film där en sverigedemokratisk riksdagskandidat figurerat med ett välkänt järnrör, och om ett avgörande från samma domstol rörande överlämnande för straffverkställighet till Rumänien, under Straffrätt.

I nästa nummer av Nyhetsbrevet kommer det att, om inget oförutsett händer, rapporteras om nästa steg i förfarandet rörande den begäran om förhandsavgörande som Högsta domstolen gjort i målet mellan Diskrimineringsombudsmannen och Braathens, se under DET HÄNDER I EU-DOMSTOLEN för vidare information, och möjligen också om ett intressant avgörande från den tyska författningsdomstolen. Numret utkommer i början av juni.

AVGÖRANDEN I SVENSKA DOMSTOLAR, M.M.

Immaterialrätt

Det upphovsrättsliga skyddet för järnrörsfilmen gäller före det allmänna skyddet för informationsfriheten

Högsta domstolen har i dom den 18 mars 2020 i mål T 4412-19 fastställt Patent- och marknadsöverdomstolens domslut, enligt vilket SVT fastslagits vara skyldig att betala ersättning till en sverigedemokratisk riksdagskandidat, KE, för sitt användande av den så kallade järnrörsfilmen.

Bakgrunden är välkänd. KE filmade med sin mobiltelefon ett bråk som han var inblandad i och la sedan upp en del av filmen på Sverigedemokraternas Youtube-kanal. Ett längre avsnitt av filmen publicerades av en kvällstidning. SVT publicerade därefter filmklipp och stillbilder ur det senare materialet, utan KE:s godkännande. KE menade sig ha rätt till ersättning, medan SVT hävdade att bolaget hade rätt att förfoga över materialet på sätt som skett. Bolaget hänvisade till de inskränkningar i KEs rättigheter till filmen som gäller enligt 23 och 25 §§ lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk och till det allmänna skyddet för informationsfriheten enligt regeringsformen, Europakonventionen och EU-stadgan. Högsta domstolen påpekade att **såväl informationsfriheten som upphovsrätten syftar till att skapa förutsättningar för ett fritt samhällsskick och för intellektuell utveckling**. Grundlagarna ger skydd för medborgarna att yttra sina tankar och åsikter och inhämta och meddela uppgifter. Upphovsrättslagen ger skydd för den individuella utformning som upphovsmannen ger sitt ämne. Begränsningar i yttrandefriheten och informationsfriheten får ske med hänsyn till skyddet för

upphovsrätten, varvid dock särskilt beaktas vikten av vidast möjliga yttrandefrihet och informationsfrihet i bl.a. politiska angelägenheter.

Enligt artikel 5.3 i det s.k. infocdirektivet, direktiv 2001/29/EG, får medlemsstaterna föreskriva inskränkningar till förmån för användning av verk i samband med nyhetsrapportering, i den utsträckning som är motiverad av hänsyn till informationssyftet. Lagstiftaren gjorde vid införlivandet av direktivet bedömningen att 23 och 25 §§ upphovsrättslagen skulle fortsätta att gälla. Det innebär enligt HD att **kravet i 23 § på att konstverket måste vara offentliggjort ska gälla**, liksom kravet i 25 § på att verket måste synas eller höras under en dagshändelse - lagstiftaren har inte bedömt det som motiverat av hänsyn till informationsfriheten att med stöd av direktivet i upphovsrättslagen införa en mera allmänt tillämplig inskränkning för nyhetsrapportering. Eftersom SVT inte visat att filmerna varit offentliggjorda var bolaget skyldigt att betala ersättning.

Processrätt

[Högsta domstolen undanröjer med hänvisning till artikel 47 i EU-stadgan hovrättsdom efter försvarares intressekonflikt](#)

Högsta domstolen har i beslut den 9 april 2020 i mål B 136-20 undanröjt hovrättsdom i huvudsak och lämnat tillbaka målet till hovrätten för ny handläggning. En tilltalad fälldes till ansvar på grund av bl.a. en målsägandes uppgifter. Den tilltalades försvarare förordnades, samma dag som tingsrättens sedermera överklagade dom föll, till målsägandebiträde i ett annat mål för den målsägande vars uppgifter legat till grund för den fällande domen. Högsta domstolen konstaterade att det rörde sig om "en sådan **intressekonflikt** som framstår som problematisk enligt advokatsamfundets etiska regler. Intressekonflikten var ägnad att minska förtroendet för hans förmåga att fullgöra försvararuppdraget. Den situation som uppkommit är även sådan att förtroendet för rättsordningen kan ta skada om den får bestå." HD åberopade artikel 6.3 i Europakonventionen och artikel 47 i EU:s rättighetsstadga.

Straffrätt

[Fängelseförhållandena i Rumänien inte grund för att vägra överlämnande för straffverkställighet enligt en europeisk arresteringsorder, när en försäkran rörande fängelseförhållandena lämnats](#)

Högsta domstolen har i beslut den 8 april 2020 i mål Ö 6598-19 beviljat ett överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder till Rumänien. Distriktsdomstolen i Bacău, Rumänien, utfärdade den 19 maj 2015 en europeisk arresteringsorder som avser överlämnande av en rumänsk medborgare för verkställighet av ett fängelsestraff. Personen hade år 2013 dömts till fängelse fem år för brott begångna 2009 och 2010. I ett första förfarande i tingsrätt och hovrätt avslogs begäran om överlämnande. Åklagaren inhämtade under 2019 nytt yttrande från rumänsk kriminalvårdsmyndighet, i vilket det angavs vid vilka fängelser personen skulle placeras under verkställigheten och att han under hela fängelsetiden kommer att ha ett minsta personligt utrymme om tre kvadratmeter, inklusive säng och övriga möbler, men exklusive toalett. Begäran om överlämnande avslogs i tingsrätt och hovrätt.

Högsta domstolen uttalade att systemet med den europeiska arresteringsordern vilar på principen om ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden bland EU:s medlemsstater, och därmed på en **hög grad av inbördes förtroende** för varandras rättsordningar. Trots det får, enligt 2 kap. 4 § 2 europeiska arresteringsorderlagen, **överlämnande inte beviljas** om det skulle strida mot Europakonventionen eller de tilläggsprotokoll till konventionen som gäller som lag här i landet. Det krävs därvid **påtagliga omständigheter** som gör att det i aktuellt fall finns skäl att tro att överlämnandet skulle strida mot Europakonventionens bestämmelser eller EU-stadgan. Det finns inga minimiregler i unionsrätten om vilka förhållanden som ska råda under frihetsberövanden. EU-domstolen har emellertid hänvisat till Europadomstolens praxis beträffande vilka förhållanden i detta avseende som omfattas av artikel 3 i Europakonventionen (se EU-domstolens dom av den 25 juli 2018, Generalstaatsanwaltschaft (Conditions de détention en Hongrie), C- 220/18, EU:C:2018:589, p. 90 ff.).

EU-domstolen har, främst i dom av den 5 april 2016, Aranyosi och Căldăraru, C 404/15 och C-659/15 PPU, EU:C:2016:98, lämnat **anvisningar till nationell domstol som verkställer en arresteringsorder**, som innebär att den i ett första steg ska göra en kontroll av om det finns en verklig risk för att den eftersökte personen utsätts för omänsklig eller förnedrande behandling enligt artikel 4 i rättighetsstadgan på grund av de allmänna förhållandena för frihetsberövade i den utfärdande medlemsstaten. Denna kontroll ska göras på grundval av objektiva, trovärdiga, precisa och vederbörligen aktualiserade uppgifter. I ett andra steg ska göras en kontroll av om det finns grundad anledning att tro att en verklig risk föreligger för omänsklig eller förnedrande behandling under de särskilda omständigheter som föreligger för den eftersökte personen. Den verkställande rättsliga myndigheten ska i detta avseende begära kompletterande upplysningar från den utfärdande staten i enlighet med artikel 15.2 i rambeslutet och skjuta upp sitt beslut om överlämnande till dess den fått kompletterande uppgifter som gör det möjligt att undanröja förekomsten av en sådan risk. Om en **försäkran (garanti) har lämnats**, eller i vart fall godkänts, av den utfärdande rättsliga myndigheten om att den berörda personen inte kommer att utsättas för omänsklig eller förnedrande behandling, så **ska den verkställande rättsliga myndigheten fästa tilltro till denna försäkran**. I vart fall ska tilltro fästas **så länge som det inte finns någon precis uppgift** som kan ge vid handen att förhållandena under frihetsberövandet på en viss anstalt står i strid med artikel 4 i EU:s rättighetsstadga. Efter en omfattande genomgång av fängelseförhållandenas utveckling i Rumänien fann Högsta domstolen att förhållandena inte var sådana att det fanns skäl att ifrågasätta den försäkran som lämnats av rumänska myndigheter.

Offentlig upphandling

[Förlängd avtalsspärr i mål om överprövning av offentlig upphandling borde ha upphävts för produktgrupper som inte omfattats av överklagandet](#)

Högsta förvaltningsdomstolen har i beslut den 1 april 2020 i mål 6536-19 prövat en fråga om förutsättningarna för att upphäva en förlängd avtalsspärr.

När en upphandlande myndighet har fattat ett beslut om att tilldela en leverantör ett kontrakt eller ingå ramavtal i en offentlig upphandling ska myndigheten underrätta

anbudsgivarna om beslutet. Underrättelsen ska innehålla skälen för beslutet och uppgift om den period under vilken den upphandlande myndigheten inte får ingå avtal (avtalsspärr). En leverantör som vill ansöka om överprövning av en upphandling ska ge in ansökan till förvaltningsrätten innan avtalsspärren löper ut. Om en ansökan om överprövning av en upphandling har gjorts, fortsätter avtals-spärren att gälla under handläggningen i förvaltningsrätten (förlängd avtalsspärr). Rätten får dock besluta att någon förlängd avtalsspärr inte ska gälla.

Västra Götalandsregionen hade genomfört ett upphandlingsförfarande, i vilket bolaget Meditek bedömdes inte uppfylla kraven. Bolaget överklagade till Förvaltningsrätten. Regionen yrkade att förvaltningsrätten skulle upphäva den förlängda avtalsspärren avseende upphandlingen av produktgrupperna 4, 6 och 7, som Meditek inte hade lämnat anbud i. Förvaltningsrätten avlog regionens yrkande. Regionen överklagade förvaltningsrättens beslut till Kammarrätten i Göteborg, som gjorde samma bedömning som förvaltningsrätten. Förvaltningsrätten meddelade därefter den 18 februari 2020 dom i saken och avlog bolagets talan.

Regionen överklagade till HFD och vidhöll sitt yrkande om att förlängd avtalsspärr inte ska gälla avseende de nämnda produktgrupperna. Den anförde att Meditek inte uppgett varför bolaget anser sig ha lidit eller kunna komma att lida skada beträffande upphandlingen av de produktgrupper som bolaget inte lämnat anbud i. Det är inte rimligt att en sådan passivitet ska fördröja en i övrigt omfattande och betydelsefull upphandling. Konsekvensen av kammarrättens dom är att en upphandling med hundratals produktgrupper kan fördröjas avsevärt genom att en enda leverantör, som lämnar anbud i upphandlingen avseende en produktgrupp, ansöker om överprövning och yrkar att hela upphandlingen ska göras om.

HFD uttalade att Meditek inte gjort gällande att bolaget har haft ett intresse av att ingå avtal i upphandlingen såvitt gäller produktgruppen 4, 6 eller 7 eller att bolaget till följd av den påstådda överträdelsen lidit eller kan komma att lida skada avseende de delarna av upphandlingen. Det är därför **inte rimligt med en fördröjning av upphandlingen i dessa delar på grund av Mediteks ansökan om överprövning.** Förvaltningsrätten **skulle därför ha upphävt den förlängda avtalsspärren** gentemot Meditek avseende de aktuella produktgrupperna. (Eftersom avtalsspärren löpt ut efter det att målet slutligen avgjorts av Förvaltningsrätten avskrev HFD målet).

EU-DOMSTOLEN

EU-domstolen har under perioden 16 mars – 30 april 2020 meddelat [55 domar](#) som publicerats i rättsfallssamlingen, varav [fem domar](#) från stora avdelningen. [En dom](#) rör mål där förhandsavgörande begärts av svensk domstol. Under samma period har generaladvokaterna meddelat [29 förslag](#) till avgöranden. Inget av dessa förslag rör Sverige i denna mening. [Pressmeddelanden](#) har lämnats i ett antal av dessa avgöranden och förslag.

Avgöranden rörande Sverige

[Uthyrning av bilar utrustade med radiomottagare utgör inte en överföring till allmänheten som medför att upphovsrättslig ersättning ska betalas](#)

EU-domstolen, femte avdelningen, har i dom den 2 april 2020 i mål C-753/18, Stim och SAMI, prövat en begäran om förhandsavgörande från Högsta domstolen

angående tolkningen av artikel 3.1 i direktiv 2001/29/EG om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället och av artikel 8.2 i direktiv 2006/115/EG om uthyrnings- och utlåningsrättigheter avseende upphovsrättsligt skyddade verk och om upphovsrätten närstående rättigheter. Målet rör **frågan hur uthyrning av bilar utrustade med radiomottagare ska kvalificeras ur ett upphovsrättsligt perspektiv.**

Fleetmanager och NB är biluthyrningsföretag etablerade i Sverige. De hyr ut, direkt eller via mellanhänder, bilar utrustade med radiomottagare för perioder som inte överstiger 29 dagar, vilket enligt nationell lagstiftning anses utgöra korttidsuthyrning. Stim yrkade att Fleetmanager skulle förpliktas att till Stim utge ersättning för upphovsrättsintrång. Stim gjorde gällande att Fleetmanager, genom att till andra aktörer, det vill säga biluthyrningsföretag, tillhandahålla bilar utrustade med radiomottagare för korttidsuthyrning till privatkunder, har medverkat till de intrång i upphovsrätten som dessa aktörer gjort sig skyldiga till när de gjorde musikaliska verk tillgängliga för allmänheten utan att ha tillstånd därtill. I tvisten mellan SAMI och NB väckte NB talan vid Patent- och marknadsdomstolen (Sverige) och yrkade att den skulle fastställa att NB inte, av det skälet att de bilar som bolaget hyr ut till privatpersoner och näringsidkare är utrustade med radiomottagare och cd-spelare, var skyldigt att betala ersättning till SAMI för användning av ljudupptagningar under viss period. Båda organisationernas talan ogillades i underrätterna. Högsta domstolen ställde följande tolkningsfrågor till EU-domstolen:

- "1) Innebär uthyrning av bilar som är standardutrustade med radiomottagare att den som hyr ut bilarna är en användare som åstadkommer en överföring till allmänheten i den mening som avses i artikel 3.1 i direktiv 2001/29 respektive en återgivning för allmänheten i den mening som avses i artikel 8.2 i direktiv 2006/115?
2) Vilken betydelse, om någon, har omfattningen av biluthyrningsverksamheten och hyrestiden?"

EU-domstolen utgick ifrån att HD ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 3.1 i direktiv 2001/29 och artikel 8.2 i direktiv 2006/115 ska tolkas så, att uthyrning av bilar utrustade med radiomottagare utgör överföring till allmänheten respektive återgivning för allmänheten i den mening som avses i dessa bestämmelser. Den konstaterade inledningsvis att **uttrycken "överföring till allmänheten" och "återgivning för allmänheten"**, som används i de två ovannämnda bestämmelserna, tolkas så, att de **har samma innebörd**. Begreppet "överföring till allmänheten" innefattar två kumulativa förutsättningar, nämligen "överföring" av ett verk och överföring av detta verk till "allmänheten". Det framgår av skäl 27 i direktiv 2001/29, som i huvudsak återger det gemensamma uttalandet avseende artikel 8 i Wipo-fördraget, att "[e]nbart tillhandahållandet av de fysiska förutsättningarna för att möjliggöra eller genomföra en överföring ... inte i sig [ska] betraktas som överföring i den mening som avses i detta direktiv". Detta gäller även för en radiomottagare i en hyrbil. Artikel 3.1 i direktiv 2001/29 och artikel 8.2 i direktiv 2006/115 skulle därmed tolkas så, att **uthyrning av bilar utrustade med radiomottagare inte utgör överföring till allmänheten respektive återgivning för allmänheten, i den mening som avses i dessa bestämmelser.**

[Pressmeddelande](#) har lämnats.

Förslag till avgöranden rörande Sverige

Institutionell rätt och allmänna principer

[EU-domstolen avvisar polsk domstols begäran om förhandsavgörande eftersom det inte framgick att ett svar på frågan var nödvändigt för att den polska domstolen skulle kunna avgöra målet](#)

EU-domstolen, stora avdelningen, har i dom den 26 mars 2020 i målen C-558/18 och C-563/18, Miasto Łowicz, avvisat de begäran om förhandsavgörande som lämnats av polsk domstol. De polska domstolarna hade båda ställt frågor om tolkningen av artikel 19.1 andra stycket FEU, utifrån de bestämmelser i polsk rätt som rör disciplinära förfaranden mot domare och risken för politisering av dessa förfaranden. EU-domstolen konstaterade att det inte framgick av respektive begäran om förhandsavgörande på vilket sätt ett svar på frågorna skulle vara nödvändiga för att döma i saken och avvisade därför respektive begäran. Den klargjorde emellertid att **”nationella bestämmelser av vilka det följer att de nationella domstolarna kan bli föremål för disciplinära förfaranden på grund av att de har hänskjutit en begäran om förhandsavgörande till EU-domstolen kan således inte tillåtas ...** Enbart möjligheten att, i förekommande fall, kunna bli föremål för ett disciplinärt förfarande på grund av en sådan begäran eller beslut att vidhålla en begäran efter det att den har framställts, kan nämligen inverka menligt på de berörda nationella domstolarnas faktiska utövande av [möjligheterna och skyldigheterna att begära förhandsavgörande]”.

[Pressmeddelande](#) har lämnats.

[Kroatisk domstol skyldig att pröva huruvida isländsk medborgare riskerar att utsättas för dödsstraff, tortyr eller grym eller omänsklig behandling vid utlämning till Ryssland](#)

EU-domstolen, stora avdelningen, har i dom den 2 april 2020 i mål C-897/19, Ruska Federacija, prövat en begäran om förhandsavgörande från Vrhovni sud (Högsta domstolen, Kroatien) angående tolkningen av bl.a. artikel 19 FEUF. Begäran har framställts inom ramen för en begäran om utlämning som ryska myndigheter har tillställt kroatiska myndigheter rörande I.N., rysk och isländsk medborgare, med anledning av flera brott i form av passiv korruption.

Interpols kontor i Moskva utfärdade en internationell efterlysning efter I.N., som då endast hade ryskt medborgarskap, i syfte att han skulle anhållas för att lagföras på grund av passiv korruption. Han greps vid en gränspassage mellan Slovenien och Kroatien, när han var passagerare ombord på en buss och innehade en isländsk resehandling för flyktingar. Ett förfarande angående frågan om eventuell utlämning av honom till Ryssland inleddes. Domstol i första instans beslutade om utnämning. Han gjorde gällande att det föreligger en konkret, allvarlig och rimligen förutsebar risk för att han, om han utlämnas till Ryssland, ska utsättas för tortyr och grym och omänsklig behandling. I överklagan betonade han att han **beviljats flyktingstatus i Island just på grund av den lagföring han var utsatt för i Ryssland** och att underinstansen i **praktiken har åsidosatt det internationella skydd han beviljats i Island.**

EU-domstolen konstaterade att den hänskjutande domstolen ställt sina frågor för att få klarhet i huruvida unionsrätten, i synnerhet EES-avtalet jämfört med domen av den 6 september 2016, Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630, punkt 50), ska tolkas så att **när en medlemsstat** – där en medborgare i en EFTA-stat, som är part i EES-avtalet och med vilken unionen ingått ett avtal om förfarandet för överlämnande, befinner sig – **tar emot en begäran om utlämning som framställs av ett tredjeland** enligt den europeiska utlämningskonventionen, är denna medlemsstat skyldig att informera den nämnda EFTA-staten om begäran och – i förekommande fall – **på begäran av denna EFTA-stat överlämna vederbörande dit** i enlighet med bestämmelserna i avtalet om överlämnande, under förutsättning att den medlemsstaten enligt nationell rätt är behörig att lagföra personen för de gärningar som begåtts utanför dess territorium. Den konstaterade vidare, mot bakgrund av att I.N. beviljats asyl i Island just på grund av den lagföring som inletts mot honom i Ryssland, att **ett användbart svar till den hänskjutande domen även förutsätter att omfattningen preciseras av det skydd som ges enligt artikel 19.2 i EU-stadgan**, enligt vilken ingen får avlägsnas, utvisas eller utlämnas till en stat där han eller hon löper en allvarlig risk att utsättas för dödsstraff, tortyr eller andra former av omänsklig eller förnedrande bestraffning eller behandling.

EU-domstolen fastslog vidare att situationen med en isländsk medborgare, såsom situationen med I.N., som anlant till en medlemsstats gräns för att resa in på denna medlemsstats territorium och ta emot tjänster där omfattas av (artikel 36 i) EES-avtalets tillämpningsområde och följaktligen av unionsrätten. Eftersom en EU-medborgare i motsvarande situation inte skulle löpa risk att utlämnas till tredje land och det i artikel 4 i EES-avtalet föreskrivs att all diskriminering på grund av nationalitet ska vara förbjuden, förklarade EU-domstolen att den lösning som valts i det ovannämnda målet Petruhhin skulle vara analogt tillämpligt på en situation som den aktuella. Frågan skulle därför besvaras på följande sätt:

”Unionsrätten, i synnerhet artikel 36 i EES-avtalet och artikel 19.2 i stadgan ska tolkas så att när en medlemsstat – där en medborgare i en EFTA-stat, som är part i EES-avtalet och med vilken unionen ingått ett avtal om överlämnande, befinner sig – tar emot en begäran om utlämning som framställs av ett tredjeland enligt den europeiska utlämningskonventionen, och när nämnde medborgare, innan han förvärvade medborgarskap i denna EFTA-stat, beviljats asyl i samma stat, just på grund av den lagföring som inletts mot honom i den stat som framställt begäran om utlämning, ankommer det på den behöriga myndigheten i den anmodade medlemsstaten att pröva att utlämningen inte kränker de rättigheter som avses i nämnda artikel 19.2 i stadgan. **Det förhållandet att den berörda personen beviljats asyl utgör en särskilt allvarlig uppgift vid denna prövning.** Innan den anmodade medlemsstaten beslutar om verkställighet av begäran om utlämning är nämnda stat under alla förhållanden skyldig att informera den aktuella EFTA-staten och – i förekommande fall – på begäran av denna stat **överlämna** dess medborgare i enlighet med bestämmelserna i avtalet om överlämnande, under förutsättning att nämnda EFTA-stat enligt nationell rätt är **behörig att lagföra** personen för de gärningar som begåtts utanför dess territorium.”

[Pressmeddelande](#) har lämnats.

Processrätt

Se

Portugisisk preskriptionsregel enligt vilken ränta på otillåtet stöd skulle vara preskriberad fick inte tillämpas;

Fransk domstol skyldig att enligt effektivitetsprincipen åsidosätta rättskraftsregel, när den skulle medföra att förfarandefel i hanteringen av utstationerade arbetstagare inte var möjligt att rätta till

Skatterätt

[Effektivitetsprincipen hindrade ungerskt räntevillkor för återbetalning av felaktigt uttagen mervärdesskatt](#)

EU-domstolen, andra avdelningen, har i dom den 23 april 2020 i målen C-13/18 och C-126/18, Sole-Mizo m.fl., prövat begäran om förhandsavgöranden från Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (Förvaltnings- och arbetsdomstolen i Szeged, Ungern) angående tolkningen av unionsrätten angående rätten till återbetalning av skatt som tagits ut i en medlemsstat i strid med unionsrätten, närmare bestämt **de materiella och processuella rekvisit som ska tillämpas** vid handläggning av ärenden rörande **återbetalning**, till den beskattningsbara personen, av **överskjutande mervärdesskatt** som inte kunnat återfås inom skälig tid på grund av ett villkor i en medlemsstats lagstiftning, ett **villkor som av EU-domstolen sedermera förklarats stå i strid med unionsrätten**.

I beslut av den 17 juli 2014 i målet Delphi Hungary Autóalkatrész Gyártó (C-654/13, ej publicerat, EU:C:2014:2127, punkt 39) förklarade EU-domstolen att unionsrätten – och i synnerhet artikel 183 i mervärdesskattedirektivet – ska tolkas så, att den utgör hinder för lagstiftning och praxis i en medlemsstat som utesluter betalning av ränta på överskjutande avdragsgill mervärdesskatt som inte kunde återkrävas inom skälig tid på grund av en nationell bestämmelse som ansågs strida mot unionsrätten. EU-domstolen förklarade emellertid vidare att det i avsaknad av unionslagstiftning på området **ankommer på medlemsstaterna att med iakttagande av likvärdighetsprincipen och effektivitetsprincipen bestämma formerna för betalning av sådan ränta**.

Som en följd av detta beslut antog den ungerska skattemyndigheten en administrativ praxis. I ett principbeslut preciserade den ungerska Högsta domstolen beräkningsmetoderna för ränta på det mervärdesskattebelopp som inte kunnat återkrävas på grund av villkoret om ”betalt vederlag”. Den hänskjutande domstolen handlade tvister mellan skattemyndigheterna och två bolag och ställde ett stort antal tolkningsfrågor till EU-domstolen.

Den första fråga EU-domstolen prövade var **huruvida unionsrätten** – särskilt artikel 183 i mervärdesskattedirektivet samt effektivitetsprincipen, likvärdighetsprincipen, principen om direkt effekt och proportionalitetsprincipen – ska tolkas så, att de utgör **hinder för en sådan praxis i en medlemsstat** som den som är aktuell i de nationella målen, vilken innebär att räntan på sådan överskjutande avdragsgill mervärdesskatt **som, i strid med unionsrätten, innehållits** av medlemsstaten under en längre tid än vad som kan anses skäligt, ska beräknas med tillämpning av en räntesats som **motsvarar den nationella centralbankens referensränta**. Den

påminde om att principen om att medlemsstaterna är skyldiga att betala ränta på skatter som tagits ut i strid med unionsrätten, följer av unionsrätten. Nationella villkor om fastställande av ränta måste iakttas **principerna om likvärdighet och effektivitet**, det vill säga villkoren får varken vara mindre förmånliga än dem som avser liknande anspråk grundade på bestämmelser i nationell rätt eller vara utformade på ett sådant sätt att det i praktiken blir omöjligt att utöva de rättigheter som följer av unionsrätten. När det gäller likvärdighetsprincipen konstaterade EU-domstolen att den bedömningen ankom på nationell domstol, men den lämnade vissa riktlinjer för bedömningen. Beträffande räntesatsen konstaterade den följande: ”En nationell praxis som innebär att räntan – vid återbetalning, på den beskattningsbara personens begäran, av den överskjutande avdragsgilla mervärdesskatt som innehållits i strid med unionsrätten – på detta belopp dels beräknas utifrån en lägre räntesats än den som en beskattningsbar person som inte är ett kreditinstitut hade fått betala för att låna motsvarande belopp, dels löper under en viss deklarationsperiod, utan att någon ränta utgår för att gottgöra den beskattningsbara personen för den penningvärdesförsämring som skett över tid efter denna deklarationsperiod fram till den dag då räntan faktiskt erlagts, är **ägnad att frånta den beskattningsbara personen möjligheten till adekvat ersättning för den förlust som vederbörande förorsakats med anledning av att aktuella belopp inte stått till dennes förfogande**, och denna praxis **iakttar således inte heller effektivitetsprincipen**. En sådan praxis kan inte heller anses kompensera den ekonomiska börda som de skattebelopp som rättsstridigt hållits inne representerar, vilket **strider mot principen om skatteneutralitet**.” Frågan besvarades således jakande.

EU-domstolen uttalade därutöver följande i sina svar till den hänskjutande domstolen:

”Unionsrätten – särskilt effektivitetsprincipen och likvärdighetsprincipen – ska tolkas så, att den **inte utgör hinder för en praxis i en medlemsstat som innebär att en femårig preklusionsfrist ska gälla för ansökningar om betalning av ränta** på sådan överskjutande avdragsgill mervärdesskatt som innehållits med tillämpning av en nationell bestämmelse som bedömts vara oförenlig med unionsrätten.

Unionsrätten – särskilt effektivitetsprincipen – ska tolkas så, att den **inte utgör hinder för en praxis i en medlemsstat som i) innebär att ett särskilt yrkande ska framställas för att dröjsmålsränta ska kunna betalas** på grund av att skattemyndigheten inte inom angiven tid betalt en fordran med anledning av återbetalning av överskjutande mervärdesskatt som hållits inne i strid med unionsrätten, trots att sådan ränta i andra fall utgår ex officio, samt ii) innebär att denna ränta tillämpas från och med utgången av den frist på 30 eller 45 dagar som skattemyndigheten har på sig för att handlägga ett sådant yrkande, och inte från och med den dag då fordran på detta överskjutande belopp kom till.”

Konkurrensrätt m.m.

[Portugisisk preskriptionsregel enligt vilken ränta på otillåtet stöd skulle vara preskriberad fick inte tillämpas](#)

EU-domstolen, andra avdelningen, har i dom den 30 april 2020 i mål C-627/18, Nelson Antunes da Cunha, prövat en begäran om förhandsavgörande från Tribunal

Administrativo e Fiscal de Coimbra (Förvaltnings- och skattedomstolen i Coimbra, Portugal) angående tolkningen av artiklarna 16.2, 16.3 och 17.1 i rådets förordning (EG) nr 2015/1589 av den 13 juli 2015 om genomförandebestämmelser för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Målet rör indrivning av ett olagligt statligt stöd, efter det att Europeiska kommissionen fattat ett beslut om återkrav.

Nelson ingick kreditavtal avseende en företagskredit för främjande av jordbruk och boskapsskötsel. En ordning för beviljande av företagskrediter i syfte att för det första minska skuldsättningen för företag som är verksamma inom intensiv boskapsskötsel samt att för det andra främja svinuppfödning inrättades. Portugal anmälde inte denna ordning till kommissionen, vilket stred mot artikel 88.3 EG. Nelson erhöll, inom ramen för kreditavtalet och lagdekretet, räntesubventioner mellan år 1994 och år 1996.

Kommissionen konstaterade i beslut år 1999 att lagdekretet innefattade en stödordning som var oförenlig med den gemensamma marknaden och ålade Portugal att vidta nödvändiga åtgärder för att återkräva olagligt stöd. År 2002 sändes det första återbetalningskravet till Nelson. Ytterligare krav framställdes 2009 och 2013, då ett skatteindrivningsförfarande inledde mot honom. Han överklagade det sistnämnda förfarandet och gjorde gällande att återbetalningskrav enligt lagdekretet preskriberades efter fem år, varför han inte var skyldig att återbetala. Den hänskjutande domstolen har emellertid påpekat att det i nationell lagstiftning inte föreskrivs någon särskild preskriptionsfrist för verkställigheten av beslut om återkrav av olagligt stöd; detta har föranlett Portugals högsta domstolar att slå fast att den preskriptionstid på tjugo år som föreskrivs i artikel 309 i civillagen och som gäller i allmänhet ska tillämpas på IFAP:s fordringar avseende återkrav av ekonomiskt stöd beviljat av portugisiska staten, vilket genom beslut av kommissionen har befunnits utgöra stöd som är oförenligt med den inre marknaden. Däremot var räntekravet preskriberat efter fem år, enligt den hänskjutande domstolen.

Den hänskjutande domstolen ville först å klarhet i **huruvida** artikel 17.1 i förordning 2015/1589 ska tolkas så, att **den tioåriga preskriptionsfrist** som är föreskriven i den bestämmelsen för utövandet av kommissionens befogenheter i fråga om återkrav av stöd **endast är tillämplig på förhållandet mellan kommissionen och den medlemsstat till vilken återkravsbeslutet är riktat**, eller om den bestämmelsen även är tillämplig på förhållandet mellan denna medlemsstat och mottagaren av det stöd som anses vara oförenligt med den inre marknaden. EU-domstolen konstaterade att så var fallet.

Den hänskjutande domstolen ville därefter få klarhet i huruvida artikel 16.2 i förordning 2015/1589 – enligt vilken det stöd som ska återkrävas ska innefatta ränta – och effektivitetsprincipen – till vilken det hänvisas i artikel 16.3 i samma förordning – ska tolkas så, att de **utgör hinder för att tillämpa en nationell preskriptionsfrist som är kortare än den tioåriga preskriptionsfrist** som är föreskriven i artikel 17.1 i förordningen på återkrav avseende sådan ränta.

EU-domstolen påminde inledningsvis om att ett **återkrav av ett stöd ske i enlighet med förfaranden enligt nationell lagstiftning**, såvitt dessa förfaranden gör det möjligt att **omedelbart och på ett effektivt sätt verkställa kommissionens beslut**. Nationella preskriptionsregler får därför inte göra det **i praktiken omöjligt** att återkräva stöd. Återkravsskyldigheten är enbart fullgjord när den berörda medlemsstaten faktiskt har återkrävt ett belopp som motsvarar det oförenliga stödet,

inklusive ränta. En tillämpning av den preskriptionsfrist som den hänskjutande domstolen menar gäller skulle utgöra hinder för att återkräva en del av den ränta som belöper på det aktuella stödet och följaktligen för ett fullständigt återkrav av detta stöd. Det framgick av de förklaringar som lämnats av den hänskjutande domstolen att i det nationella målet avbröts inte preskriptionsfristen på fem år som gäller för den ränta som belöper som på det aktuella stödet förrän skatteindrivningsförfarandet inleddes och att förfallen ränta för perioden före juni 2008 därför är preskriberad i enlighet med den bestämmelsen. En tillämpning av denna preskriptionsfrist skulle därmed utgöra hinder för att återkräva en del av den ränta som belöper på det aktuella stödet och följaktligen för ett fullständigt återkrav av detta stöd. När det gäller preskriptionen av **den del av räntan som avser tiden före antagandet av kommissionens beslut år 1999**, påpekade domstolen att en sådan preskription skulle göra det omöjligt att genomföra ett fullständigt återkrav av stödet i enlighet med vad som krävs enligt unionsrätten. Den hänskjutande domstolen var således **skyldig att underlåta att tillämpa en nationell preskriptionsfrist som gäller för ett stöd som ska återkrävas och som har löpt ut innan kommissionen ens har antagit återkravsbeslutet**. Vad gäller räntan avseende tiden därefter konstaterade domstolen att dröjsmålet berott på nationella myndigheters senfärdighet. Då de nationella myndigheterna enbart verkställer kommissionens beslut om återkrav och den som felaktigt mottagit stöd inte kan sväva i ovisshet efter det att kommissionen förklarat stödet otillåtet och krävt att det ska återbetalas. Den andra frågan besvarades därmed enligt följande:

Artikel 16.2 i förordning 2015/1589 – enligt vilken det stöd som ska återkrävas ska innefatta ränta – och effektivitetsprincipen – till vilken det hänvisas i artikel 16.3 i samma förordning – ska tolkas så, att de utgör hinder för att tillämpa en nationell preskriptionsfrist på återkrav av ett stöd när denna frist har löpt ut innan kommissionen ens har antagit ett beslut om att förklara stödet olagligt och förordna om återkrav eller när denna frist främst har löpt ut på grund av nationella myndigheters dröjsmål med att verkställa nämnda beslut.

Inre marknaden och fri rörlighet

[Fransk domstol skyldig att enligt effektivitetsprincipen åsidosätta rättskraftsregel, när den skulle medföra att förfarandefel i hanteringen av utstationerade arbetstagare inte var möjligt att rätta till](#)

EU-domstolen, stora avdelningen, har i dom den 31 mars 2020 i målen C-370/17 och C-37/18, CRPNPAC, prövat begäran om förhandsavgörande från Tribunal de grande instance de Bobigny (Förstainstansdomstolen i Bobigny, Frankrike) och Cour de cassation (Högsta domstolen, Frankrike), angående tolkningen av artikel 14 leden 1 a och 2 a i) i förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen i ändrad lydelse. Målen rör **E 101-intyg** som utfärdats av behörig spansk institution och som rör den flygande personal hos Vueling som är verksam på flygplatsen Roissy – Charles de Gaulle (CDG).

Det spanska flygbolaget Vueling hade utstationerat arbetstagare till sin etablering vid CDG. Många hade aldrig varit bosatta i Spanien, utan var franska medborgare bosatta i Frankrike. De hade i anställts i nära tidsmässig anslutning till

utstationeringen. Emellertid hade spansk myndighet utfärdat s.k. E 101-intyg för de utstationerade personerna, vilka använts av flygbolaget till stöd för att tillämpa spansk rätt på anställningsavtalen. Fransk brottmålsdomstol hade i lagakraftvunnen dom fastslagit att denna användning av intygen var felaktig. Detta ledde fram till två frågor i de båda målen.

Den första frågan var enligt EU-domstolen **huruvida** artikel 11.1 a i förordning nr 574/72 ska tolkas så, att **en medlemsstats domstolar**, i en situation där de har att pröva en talan mot en arbetsgivare angående omständigheter som kan visa att E 101-intyg som utfärdats med stöd av artikel 14 led 1 a i förordning nr 1408/71 har erhållits eller använts på ett bedrägligt sätt, med avseende på arbetstagare som utför sitt arbete i denna medlemsstat, **kan bortse från dessa intyg**. Den hänvisade till **principen om att enskilda inte får missbruka bestämmelser i unionsrätten** eller åberopa dem på ett bedrägligt sätt och att det, för att kunna konstatera att ett bedrägeri har begåtts, föreligger ett antal samstämmiga indicier som visar att såväl ett **objektivt rekvisit**, som består i att de villkor som krävs för att ett sådant intyg ska kunna erhållas och åberopas, inte är uppfyllda, som ett **subjektivt rekvisit**, som består i de berördas avsikt att kringgå eller undandra sig tillämpningen av villkoren för utfärdande av nämnda intyg för att erhålla den fördel som är knuten därtill, är uppfyllt. EU-domstolen uttalade därefter att **en domstol i värdmedlemsstaten** vid vilken ett förfarande har inletts mot en arbetsgivare angående omständigheter som kan visa att E 101-intyg har erhållits eller använts på ett bedrägligt sätt, **får inte på ett slutgiltigt sätt pröva förekomsten av ett sådant bedrägeri** och bortse från dessa intyg, **annat än** om den, efter att, om nödvändigt, ha beslutat om vilandeförklaring av domstolsförfarandet med stöd av sin nationella rätt, **konstaterar att det förfarande som föreskrivs i artikel 84a.3 i förordning nr 1408/71 har inletts** utan dröjsmål utan att den institution som har utfärdat E 101-intygen har gjort någon omprövning av dessa intyg och att denna har underlåtit att inom rimlig tid ta ställning till de uppgifter som den behöriga institutionen i värdmedlemsstaten har lagt fram, i förekommande fall genom att ogiltigförklara eller dra tillbaka nämnda intyg. Sammanfattningsvis besvarades frågan på så sätt att

Artikel 11.1 a i förordning nr 574/72 ska tolkas så, att en medlemsstats domstolar, i en situation där de har att pröva en talan mot en arbetsgivare angående omständigheter som kan visa att E 101-intyg som utfärdats med stöd av artikel 14 led 1 a i förordning nr 1408/71 har erhållits eller använts på ett bedrägligt sätt, med avseende på arbetstagare som utför sitt arbete i denna medlemsstat, inte får fastställa att det föreligger ett bedrägeri och bortse från dessa intyg förrän efter det att de har förvissat sig om att

- det förfarande som föreskrivs i artikel 84a.3 i denna förordning har inletts utan dröjsmål och den behöriga institutionen i den utfärdande medlemsstaten således har getts möjlighet att pröva huruvida det funnits fog för att utfärda de nämnda intygen mot bakgrund av de konkreta uppgifter som den behöriga institutionen i värdmedlemsstaten har lämnat och som tyder på att dessa intyg har erhållits eller åberopats på ett bedrägligt sätt, och
- den behöriga institutionen i den utfärdande medlemsstaten inte har gjort en sådan omprövning och har underlåtit att inom rimlig tid ta ställning till dessa uppgifter, i förekommande fall genom att ogiltigförklara eller dra tillbaka de aktuella intygen.

Den andra frågan som aktualiserades rörde verkningarna av den lagakraftvunna brottmålsdom som fanns, där domstolen formulerade de hänskjutande domstolarnas frågor till att avse huruvida artikel 11.1 i förordning nr 574/72 och **principen om unionsrättens företräde** ska tolkas så, att de utgör hinder för att en tvistemålsdomstol i värdmedlemsstaten – i en situation där en arbetsgivare i denna medlemsstat har dömts för brott genom en dom i brottmål som grundas på ett slutgiltigt fastställande av bedrägeri vilket skett i strid med unionsrätten och **där tvistemålsdomstolen är skyldig att iakttä principen i nationell rätt enligt vilken domstolar är bundna av rättskraften hos en brottmålsdom när de dömer i tvistemål** – enbart på grund av denna brottmålsdom förpliktar nämnda arbetsgivare att betala skadestånd till arbetstagarna eller ett pensionsorgan i samma medlemsstat, vilka har lidit skada till följd av detta bedrägeri. EU-domstolen konstaterade inledningsvis att **principen om rättskraft** är grundläggande i såväl unionsrätt som nationell rätt, och att rättskraftsprincipen, i brist på EU-lagstiftning därom, får genomföras med tillämpning av principen om **medlemsstaternas processuella autonomi**, med det förbehållet att bestämmelserna härom varken får vara mindre förmånliga än dem som gäller liknande nationella situationer (**likvärdighetsprincipen**) eller göra det i praktiken omöjligt eller orimligt svårt att utöva rättigheter som följer av gemenskapsrätten (**effektivitetsprincipen**). EU-domstolen konstaterade att den i svaret på det i första frågan angivna förfarandet enligt artikel 84a.3 i förordning 1408/71 inte hade beaktats i brottmålet och att en tillämpning av den rättskraftsregel som gjorts gällande av de hänskjutande domstolarna därmed skulle få till följd att **den felaktiga tillämpningen av unionsrätten kommer att återupprepas i varje avgörande som tvistemålsdomstolarna meddelar** i fråga om samma omständigheter, utan att det är möjligt att korrigeras detta fastställande och denna tolkning av omständigheterna, vilka **strider mot unionsrätten**. Mot denna bakgrund fann domstolen att sådana hinder, för en effektiv tillämpning av unionsbestämmelserna om detta förfarande och för E 101-intygens bindande verkan, **inte rimligen kan motiveras med stöd av principen om rättssäkerhet**, och de ska därför anses **strida mot effektivitetsprincipen**.

Inrikes och rättsligt samarbete

[Nationell domstol skyldig att pröva om ofullständiga resehandlingar är ett rimligt skäl att neka ombordstigning – friskrivningsklausul därom får inte tillämpas](#)

EU-domstolen har i dom den 30 april 2020 i mål C-584/18, Blue Air – Airline Management Solutions, prövat en begäran om förhandsavgörande från Eparchiako Dikastirio Larnakas (Distriktsdomstolen i Larnaca, Cypern) angående tolkningen av **beslut** nr 565/2014/EU en **förenklad ordning för personkontroller** vid de yttre gränserna på grundval av Bulgariens, Kroatiens, Cyperns och Rumäniens unilaterala erkännande m.m., **kodexen om Schengengränserna** och förordning (EG) nr 261/2004 om fastställande av gemensamma regler om **kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning och inställda eller kraftigt försenade flygningar** m.m. Målet rör Blue Airs beslut att neka D.Z. ombordstigning på en flygning från Larnaca (Cypern) till Bukarest (Rumänien).

D.Z., som är medborgare i Republiken Kazakstan, begav sig till Larnacas flygplats (Cypern) för att gå ombord på en flygning till Bukarest med det rumänska flygbolaget Blue Air. För de anställda i det bolag på Larnacas flygplats som agerade som ombud för Blue Air visade D.Z. upp sina resehandlingar, sitt pass och ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som utfärdats av Republiken Cypern och vars giltighet löpte ut den 6 april 2016. Han visade även upp en tidigare online-ansökan hos Rumäniens utrikesministerium avseende inresevisum till Rumänien, och ministeriets svar genom ministeriets webbaserade automatiserade system, enligt vilket en sådan visering inte var nödvändig för en vistelse som inte överstiger 90 dagar under en 180-dagarsperiod, eftersom D.Z. redan hade ett tidsbegränsat uppehållstillstånd utfärdat av Republiken Cypern. Blue Airs markpersonal på Bukarests flygplats, som kontaktats av de anställda på det ovannämnda bolaget, svarade via telefon och e-post att D.Z. inte kunde resa in i Rumänien utan visum eller uppehållstillstånd för familjemedlemmar som utfärdats av de rumänska myndigheterna. Nämnda anställda nekade då D.Z. ombordstigning på den planerade flygningen med motiveringen att transporten skulle medföra att D.Z. omedelbart skulle tvingas återvända till Cypern med returflyget och att det skulle bli fråga om sanktioner mot Blue Air.

Den hänskjutande domstolen har konstaterat att de enda skadebringande handling som D.Z. drabbades av var den av Blue Air nekade ombordstigningen. Den har härav dragit slutsatsen att det är nödvändigt att **fastställa i vilken mån denna nekade ombordstigning gett upphov till en rätt för D.Z. som denne vid domstol kan göra gällande gentemot Blue Air**. Den ställde fem frågor, varav de två sista refereras här.

Den **fjärde frågan** avsåg enligt EU-domstolen att ge klarhet i huruvida förordning nr 261/2004, och särskilt artikel 2 j däri, ska tolkas så, att **när ett lufttrafikföretag nekar en passagerare ombordstigning på grund av att passageraren har visat upp ofullständiga resehandlingar**, medför en sådan nekad ombordstigning att passageraren **berövas det skydd som föreskrivs i nämnda förordning** eller huruvida det ankommer på den behöriga domstolen att, med beaktande av omständigheterna i det enskilda fallet, bedöma huruvida det finns rimliga skäl för att neka ombordstigning mot bakgrund av denna bestämmelse. Domstolen konstaterade att en passagerare som uppfyller villkoren i artikel 3.2 i förordning nr 261/2004 och som nekas ombordstigning mot sin vilja har rätt till kompensation och assistans från det lufttrafikföretag som utför flygningen, såvida det inte finns rimliga skäl för en sådan nekad ombordstigning, till exempel på grund av ofullständiga resehandlingar, varvid **unionslagstiftaren inte haft för avsikt att ge lufttrafikföretaget behörighet att självt slutgiltigt bedöma om, och i förekommande fall fastställa att, resehandlingarna är ofullständiga**. När en passagerare som nekats ombordstigning bestrider detta **ankommer det således på den behöriga domstolen** att, med beaktande av de relevanta omständigheterna i det enskilda fallet, bedöma huruvida passagerarens resehandlingar eventuellt är ofullständiga och, slutligen, **huruvida det funnits rimliga skäl för den nekade ombordstigningen**.

Den femte frågan avsåg huruvida förordning nr 261/2004, och särskilt artikel 15 däri, ska tolkas så, att den **utgör hinder för en klausul i de redan offentliggjorda allmänna villkoren** avseende ett lufttrafikföretags verksamhet eller dess tillhandahållande av tjänster, vilken **begränsar eller utesluter detta**

lufttrafikföretags ansvar när en passagerare nekas ombordstigning på grund av förment ofullständiga resehandlingar, vilket alltså innebär att nämnda passagerare fräntas sin eventuella rätt till kompensation. EU-domstolen besvarade den frågan jakande.

Informationssamhället

Arbetsrätt

[Homofobiska uttalanden utgör diskriminering i arbetslivet när de uttalas av en person som kan uppfattas ha ett avgörande inflytande på en arbetsgivares anställningspolitik](#)

EU-domstolen, stora avdelningen, har i dom den 23 april 2020 i mål C-507/18, Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI (Associazione), prövat en begäran om förhandsavgörande från Corte suprema di cassazione (Högsta domstolen, Italien) angående tolkningen av artiklarna 2, 3 och 9 i direktiv 2000/78/EG om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet.

NH hade vid ett samtal under ett radioprogram förklarat att han inte ville anställa eller låta homosexuella personer arbeta på sin advokatbyrå. Associazione är en förening bestående av advokater som tillvaratar homosexuellas, bisexuellas, transpersoners och intersexpersoners (HBTI) rättigheter i domstol. Associazione ansåg att NH hade gjort uttalanden som innebar att arbetstagare diskriminerades på grund av sin sexuella läggning, i strid med artikel 2.1 a i lagstiftningsdekret nr 216, och väckte talan mot NH vid Tribunale di Bergamo (Domstolen i Bergamo, Italien). Det pågick inget anställningsförfarande när uttalandet gjordes.

Genom dom av den 6 augusti 2014 slog nämnda domstol, i egenskap av arbetsdomstol, fast att NH:s beteende var rättsstridigt, eftersom det var direkt diskriminerande, och förpliktade NH att betala ersättning till Associazione. Domen fastställdes efter överklagande och målet överklagades till den hänskjutande domstolen. NH gjorde gällande att föreningen inte hade talerätt och att han enbart uttalat sig i egenskap av vanlig medborgare.

Den hänskjutande domstolen har, för det första, **frågat sig huruvida en förening bestående av advokater**, såsom Associazione, utgör en företrädarorganisation i den mening som avses i artikel 9.2 i direktiv 2000/78. Den har preciserat att det i italiensk rätt, när det inte är en viss individ som utsatts för diskriminering i arbetslivet utan en personkategori, visserligen föreskrivs att de enheter som anges i denna bestämmelse, vilka anses företräda de skadelidande personernas kollektiva intresse, **har talerätt**, men att det är oklart huruvida en förening bestående av advokater, vilken har som huvudsakligt syfte att erbjuda HBTI-personer rättsligt stöd, kan tillerkännas talerätt på grundval av ett eget direkt intresse, även med avseende på ett skadeståndsyrkande, i ett mål om diskriminering kopplat till arbetslivet, **enbart på grund av att det i dess stadgar föreskrivs att föreningen även har som mål att främja respekten för dessa personers rättigheter**. För det andra har den hänskjutande domstolen **ifrågasatt om lagstiftningen om förbud mot diskriminering i arbetslivet medför någon inskränkning av yttrandefriheten**. Den hänskjutande domstolen ställde två frågor. EU-domstolen prövade först frågan **huruvida begreppet "villkor för tillträde till anställning ... och till yrkesutövning" i**

artikel 3.1 a i direktiv 2000/78 ska tolkas så, att detta begrepp **omfattar uttalanden** som en person framfört under en audiovisuell sändning, enligt vilka personen **aldrig skulle anställa** personer med en **viss sexuell läggning** eller låta sådana personer arbeta i sitt företag, trots att det vid den tidpunkten **inte pågick eller planerades något rekryteringsförfarande**. Den konstaterade att begreppet skulle ges en enhetlig unionsrättslig tolkning, utifrån dess lydelse, sammanhang och ändamål. Mot bakgrund av dess ändamål och med beaktande av arten av de rättigheter som direktivet är avsett att skydda och de grundläggande värden (domstolen hänvisade till **artikel 21 i EU-stadgan**) som ligger till grund för direktivet, kan begreppet **inte ges en restriktiv tolkning**. Det förhållandet att inget anställningsförfarande pågick utesluter inte att ett sådant uttalande omfattas, men **för att sådana uttalanden ska omfattas krävs att de faktiskt kan knytas till en viss arbetsgivares anställningspolicy**. Den frågan ska prövas av den hänskjutande domstolen. De kriterier som därvid ska beaktas är, för det första, vilken ställning den person som gjort uttalandena har och i vilken egenskap denne uttalat sig – det är tillräckligt att personen av allmänheten eller den berörda kretsen **kan uppfattas** som en person som kan utöva ett **betydande inflytande** över en potentiell arbetsgivares anställningspolicy eller anställningsbeslut. Vidare ska uttalandenas art och innehåll, samt i vilket sammanhang de gjorts och vilken spridning de fått, beaktas. Slutligen konstaterade domstolen i denna del att denna reglering inte var oförenlig med yttrandefriheten, som får begränsas med hänsyn till just sådana ändamål som detta. Den besvarade därmed **den andra frågan** på följande sätt: Begreppet ”villkor för tillträde till anställning ... och till yrkesutövning” i artikel 3.1 a i direktiv 2000/78 ska tolkas så, att detta begrepp omfattar uttalanden som gjorts av en person i samband med en audiovisuell sändning om att denna person aldrig skulle anställa personer med en viss sexuell läggning eller låta sådana personer arbeta i sitt företag, även om inget anställningsförfarande pågick eller planerades, **under förutsättning att sambandet** mellan dessa uttalanden och villkoren för tillträde till anställning och yrkesutövning inom detta företag **inte är rent hypotetiskt**. **Den första frågan**, rörande föreningens talerätt, besvarades på följande sätt: Direktiv 2000/78 ska tolkas så, att det **inte utgör hinder för en nationell lagstiftning**, enligt vilken en förening bestående av advokater, vars ändamål enligt stadgarna är att rättsligt företräda personer som bland annat har en viss sexuell läggning och att främja dessa personers kultur och respekten för deras rättigheter, på grund av detta ändamål och oberoende av dess eventuella vinstsyfte, **automatiskt har talerätt** och därmed kan väcka talan vid domstol i syfte att säkerställa att de skyldigheter som följer av direktivet iakttas och, i förekommande fall, utverka skadestånd, **när det inträffar omständigheter som kan utgöra diskriminering i den mening som avses i nämnda direktiv av denna personkategori och det inte går att identifiera någon skadelidande person**. [Pressmeddelande](#) har lämnats.

Konsumenträtt

Migrationsrätt

[Polen, Tjeckien och Ungern fälls för fördragsbrott för att ha underlåtit att ta emot asylsökande för tillfällig omplacering](#)

EU-domstolen, tredje avdelningen, har i dom den 2 april 2020 i målen C-715/17, C-718/17 och C-719/17, kommissionen mot Polen, Tjeckien respektive Ungern (Mekanism för tillfällig omplacering av personer som ansöker om internationellt skydd), fällt dessa länder för fördragsbrott genom att de underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt unionsrätten genom att vägra att följa den tillfälliga mekanismen för omplacering av personer som ansöker om internationellt skydd. Dessa medlemsstater kan enligt EU-domstolen varken åberopa sitt ansvar att upprätthålla lag och ordning samt att skydda den inre säkerheten, eller ett påstått systemfel hos omplaceringsmekanismen för att undandra sig genomförandet av mekanismen. Kommissionen hade yrkat att domstolen skulle fastställa att de tre medlemsstaterna hade underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt unionsrätten genom att inte regelbundet, och minst var tredje månad, ange det rimliga antal sökande av internationellt skydd som snabbt kunde omplaceras på respektive lands territorium och att de därigenom även hade underlåtit att uppfylla sina efterföljande omplaceringsskyldigheter. Domstolen slog fast att de tre medlemsstaterna hade åsidosatt ett rådsbeslut avseende den tvingande skyldigheten att från Grekland och Italien omplacera 120 000 personer som ansöker om internationellt skydd till övriga medlemsstater i unionen. Domstolen fann även att Polen och Tjeckien hade åsidosatt sina skyldigheter enligt ett tidigare rådsbeslut avseende omplaceringen, på frivillig basis, av 40 000 personer som ansöker om internationellt skydd från Grekland och Italien till övriga medlemsstater i unionen, ett beslut som Ungern inte var bundet av. I domen avslog domstolen för det första medlemsstaternas argument att kommissionens talan i respektive mål skulle avvisas, eftersom det efter utgången av omplaceringsbeslutens tillämpningstid inte längre var möjligt för dem att åtgärda fördragsbrottet. I sak hävdade Polen och Ungern bland annat att de hade rätt enligt artikel 72 FEUF att underlåta att tillämpa omplaceringsbesluten. Enligt den artikeln ska bestämmelserna i EUF-fördraget om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, bland vilka asylopolitiken ingår, inte påverka medlemsstaternas ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten. Domstolen konstaterade att **artikel 72 FEUF** utgör ett undantag från de regler som gäller enligt unionsrätten i allmänhet och den ska därför tolkas restriktivt. Den artikeln **ger därför inte medlemsstaterna rätt att göra undantag från unionsbestämmelser enbart genom att åberopa intressen som har samband med upprätthållandet av lag och ordning samt skyddet av den inre säkerheten**, utan ålägger dem att bevisa nödvändigheten av att anlita det undantag som är föreskrivet i artikeln för att utöva sitt ansvar på dessa områden. Domstolen preciserade emellertid att myndigheterna, för att kunna åberopa ovannämnda skäl, måste kunna stödja sig på samstämmiga, objektiva och exakta uppgifter, vilka efter en bedömning i det enskilda fallet, gör det möjligt att misstänka att personen ifråga utgör ett aktuellt eller potentiellt hot. [Pressmeddelande](#) har lämnats.

Miljörätt

EU-RÄTTEN I SVENSKA JURIDISKA TIDSKRIFTER

Senaste numret av [Europarättslig tidskrift](#) är nr 1/20.

[2019 års Haagkonvention — ett globalt regelverk om erkännande och verkställighet av domar](#), Jonas Öhlund, SvJT 2020 preprint

NYA MÅL

DET HÄNDER I EU-DOMSTOLEN

Torsdagen den 14 maj kl. 09.30 meddelar generaladvokaten Saugmandsgaard Øe sitt förslag till avgörande i mål C-30/19, Braathens Regional Aviation, angående en begäran om förhandsavgörande från Högsta domstolen rörande tolkningsfrågan ”Måste en medlemsstat i ett mål om överträdelse av ett förbud som föreskrivs i direktiv 2000/43/EG [likabehandling p.g.a. ras eller etniskt ursprung] där den utsatte begär diskrimineringsersättning alltid pröva om diskriminering har skett – och i förekommande fall konstatera att så har skett – oavsett om den som anklagas för diskriminering har eller inte har vitsordat att diskriminering har skett, om detta begärs av den utsatte för att kravet i artikel 15 om effektiva, proportionerliga och avskräckande sanktioner ska anses vara uppfyllt?”

FRÅN LAGSTIFTNING SAR BETET

Sverige

[Kompletteringar till nya EU-regler om aktieägares rättigheter - Prop. 2019/20:116](#)

Regeringen föreslår att det införs vissa särskilda krav som ska underlätta för ett noterat aktiebolag att identifiera ägarna till aktierna i bolaget och underlätta för ägarna att utöva sina rättigheter. Kraven avser i huvudsak överföring av information. De riktas mot dels bolagen, dels juridiska personer som förvarar eller administrerar aktier eller för värdepapperskonton (s.k. intermediärer).

Lagändringarna genomför ett EU-direktiv. Syftet med direktivet är att skapa ett ökat engagemang hos aktieägarna och företagsledningarna och att motverka kortsiktiga risktaganden i noterade aktiebolag.

I propositionen föreslår regeringen också att de särskilda reglerna i svensk lag om vissa riktade emissioner m.m. (de s.k. Leo-reglerna) ändras på så sätt att mindre överlåtelser av bl.a. aktier i dotterbolag inte längre måste prövas av bolagsstämman. Ändringen underlättar omstruktureringar i koncerner och kan möjliggöra fortsatt drift av verksamheter som annars hade lagts ned.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 3 september 2020.

[Bilateralt avtal mellan Europeiska unionen och Amerikas förenta stater om tillsynsregler för försäkring och återförsäkring - Prop. 2019/20:111](#)

I denna proposition görs bedömningen att det bilaterala avtalet mellan

Europeiska unionen och Amerikas förenta stater om tillsynsregler för försäkring och återförsäkring är direkt tillämpligt i Sverige, och att det därför inte behövs några bestämmelser som genomför avtalet. Vissa bestämmelser i lagen om utländska filialer m.m., lagen om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige och försäkringsrörelselagen berörs av avtalet, och det föreslås därför att det i dessa lagar ska införas bestämmelser som upplyser om avtalet. Det bedöms vidare att det inte krävs någon ändring i offentlighets- och sekretesslagen med anledning av avtalet.

Det föreslås också en rättelse i lagen om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige.
Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2020.

[En mer ändamålsenlig dataskyddsreglering för studiestödsverksamheten - Prop. 2019/20:113](#)

I propositionen föreslås ändringar i studiestödsdatalagen (2009:287) som syftar till att ge Centrala studiestödsnämnden (CSN) en mer ändamålsenlig dataskyddsreglering och därmed också bättre förutsättningar för myndigheten att utveckla sin verksamhet. För det första föreslås att de tillåtna ändamålen för personuppgiftsbehandling inte längre ska vara uttömmande reglerade. I stället ska den så kallade finalitetsprincipen utgöra den yttersta ramen för personuppgiftsbehandling i studiestödsverksamheten. Principen innebär att personuppgifter får vidarebehandlas för tillkommande ändamål, men med begränsningen att dessa ändamål inte får vara oförenliga med de ursprungliga insamlingsändamålen.

För det andra föreslås att denna princip även ska gälla känsliga personuppgifter och personuppgifter om lagöverträdelser. Sådana uppgifter får dock bara vidarebehandlas i enlighet med finalitetsprincipen om det är absolut nödvändigt för syftet med behandlingen. Denna ytterligare begränsning syftar till att säkerställa att behandlingen sker med restriktivitet efter en noggrann prövning i det enskilda fallet. För det tredje föreslås att den gallringsbestämmelse i lagen som innebär att CSN får bevara personuppgifter längre tid än de i lagen angivna gallringsfristerna, ska göras teknikneutral. För närvarande får sådant bevarande endast ske på papper eller annat medium som inte är elektroniskt.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2020.

[Sekretess till skydd för enskilda som lämnat stödförklaringar enligt EU:s nya förordning om det europeiska medborgarinitiativet - Prop. 2019/20:102](#)

I denna proposition föreslås att sekretess ska gälla i verksamhet med att kontrollera och intyga stödförklaringar som har lämnats enligt EU:s nya förordning om det europeiska medborgarinitiativet, för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör lider men. Sekretessen ska gälla i högst sjuttio år. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2020 men äldre föreskrifter ska gälla för medborgarinitiativ som registrerats före ikraftträdandet.

[Kompletterande bestämmelser till EU:s plattformsförordning – Lagrådsremiss](#)

Regeringen föreslår en ny lag med kompletterande bestämmelser till EU:s plattformsförordning. Lagen innehåller bestämmelser om ansvarig myndighet för att förordningen följs och talan mot bristande överensstämmelse med kraven i förordningen. Vidare föreslås att lagen om patent- och marknadsdomstolar ändras. Ändringen innebär att Patent- och marknadsdomstolen ska handlägga mål och ärenden enligt det som föreskrivs i den föreslagna lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s plattformsförordning. Den nya lagen och lagändringen ska träda i kraft den 12 juli 2020.

[Mer likabehandling och ett stärkt skydd vid utstationering - Prop. 2019/20:150](#)

Propositionen innehåller förslag till genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/957 av den 28 juni 2018 om ändring av direktiv 96/71/EG om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster, ändringsdirektivet. Det föreslås ändringar i bl.a. lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare, lagen (2012:854) om uthyrning av arbetstagare och lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

Förslagen innebär i huvudsak följande. Möjligheterna att reglera villkoren för utstationerade arbetstagare i kollektivavtal utvidgas. Den lön som får krävas ska inte längre vara begränsad till en minimilön. Vidare får fler villkorstyper än tidigare krävas med stöd av stridsåtgärder. Skyddet för uthyrda utstationerade arbetstagare utökas bl.a. på så sätt att likabehandlingsprincipen i lagen om uthyrning av arbetstagare ska tillämpas vid utstationering. Skyddet vid långvarig utstationering förstärks genom att samtliga arbets- och anställningsvillkor ska tillämpas på långvarigt utstationerade arbetstagare, med vissa undantag.

Det föreslås också en skärpning av bestämmelserna om anmälningsskyldighet och kontaktperson i lagen om utstationering av arbetstagare. Slutligen föreslås en ändring i lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 30 juli 2020.

[Genomförande av EU-direktiv på avfallsområdet - Prop. 2019/20:156](#)

I denna proposition lämnas förslag till ändringar på avfallsområdet huvudsakligen för att genomföra de reviderade avfallsdirektiven inom EU. Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2020.

I miljöbalken görs i huvudsak följande ändringar. Uttrycket kommunalt avfall ersätter termen hushållsavfall och det anges vad som avses med avfallsproducent. Det införs bestämmelser om den ursprungliga avfallsproducentens ansvar för behandling och kostnader för hantering av avfallet. Kommunernas ansvar för bygg- och rivningsavfall som inte producerats i en yrkesmässig verksamhet förtydligas. Bestämmelser om när avfall upphör att vara avfall införs. Det tydliggörs vem som har ansvaret för att uppfylla tillämpliga författningskrav för material och produkter när avfall upphör att vara avfall. Flera bemyndiganden utvidgas för att möjliggöra genomförande av kraven i avfallsdirektiven genom föreskrifter.

I övrig lagstiftning görs i huvudsak följande ändringar. Bestämmelserna om kontrollplaner i plan- och bygglagen kompletteras så att en kontrollplan ska omfatta uppgifter om allt bygg- och rivningsavfall och även byggprodukter som kan

återanvändas. Det införs bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen om att sekretess under vissa förutsättningar ska gälla för uppgifter i ett register med uppgifter om avfall.

[Skärpta regler avseende hanteringen av sprängämnesprekursorer - Prop. 2019/20:154](#)

Regeringen föreslår lagändringar med anledning av en ny EU-förordning om sprängämnesprekursorer, det vill säga kemiska ämnen som kan användas för legitima ändamål men också missbrukas för att tillverka sprängämnen. EU-förordningen innebär att ett antal listade ämnen även fortsättningsvis inte får tillhandahållas till samt införas, innehas eller användas av enskilda. Medlemsstaterna kommer också framöver att kunna medge undantag för vissa ämnen. Möjligheten till undantag är dock mer begränsad i den nya EU-förordningen. Misstänkta transaktioner samt betydande försvinnanden och stölder i fråga om spräng-ämnes-prekursorer ska fortsatt rapporteras till den nationella kontaktpunkten. Denna skyldighet utökas nu till att omfatta fler aktörer, till exempel enskilda och ytterligare ett antal företagare. Det har dessutom tillkommit krav på bland annat medvetandehöjande åtgärder och utökad tillsyn. EU-förordningen trädde i kraft den 31 juli 2019 och ska tillämpas fullt ut från och med den 1 februari 2021. Den är direkt tillämplig i Sverige men kräver vissa lagändringar. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 februari 2021.